

DECISIO XXXII.

Placuerunt hodie DD. fundamenta resolutionis coram me capta sub die 17. Martii currentis anni, denuo que adversus Mariam Eleonoram mandatum dixerunt relaxandum pro restituitione mobilium hereditariorum Cardinalis Boncompagni sub eius custodia permanorum post obitum Ducis maris, cum revera de confessione deposito ambiguus nequeat, cum illud plenissimè sufficiet ex publico, & solemni instrumento coram Notario, & Telffici stipulato, in quo descripsis speciebus argitorum, aliorumque mobilium, Maria Eleonora fatetur illa fuisse à Duci ad Monasterium transmissa, eademque sub eius cura, & custodia existere; quæ confessio ad ministracionem ex notula eodem instrumento infra, ac manu depositaria obligata, ac insuper ab Epistola ab ipsam Cardinali Fratris confirmita in item collimante, à quibus omnibus superlativaria depositi probatio emergit, quæ sicut in omnibus materiai à confessione debitoris crutur, ita & in ista, maximè quando est geminata, & emissa in acto serio, per ea, quæ tradit Fathchin. *contraversijs lib. 2. cap. 92. vers. 6. sed contra Olea de cessione. tit. 5. quer. 8. Thefaur. dec. 26. n. 8. Adden. ad Buratt. dec. 516. n. 3. ubi concordia.*

Nec valent redargui confessiones praefatae de nullitatibus, uti emanata absoße solemnitatis à statuto. Urbis vizio, uti emanata absoße solemnitatis à statuto. Urbis sensum Rota coram Coccino dec. 1159. per rotam; nam cum inibi nullamentum fiat de Clericis, vel Regularibus, statutum, uti de natura laicale vires non porrigit ad statuum contractus, nec aptum est infringere confessionem Marie Eleonore, ad firmata per Rotam dec. 18. n. 7. cum concordibus 19. reacione. Unde remota statutu censura, cum mulier de jure communi validè in omnibus contractibus obligatur excepta fiducione, è fortius valuit Maria Eleonora fatari adiumentum depositum, quod cum sit contractus sive prema bona fidel, & re ipsa contrahatur, nullam admittit exceptionem, ad generalem theoriam Text. in cap. botan. i. si quis. C. et. tit. Bald. consil. 256. in fine tit. 1. & Cardinal. Tufchi. *conclu. 200. lib. num. 13.* Et idem deciso Coccini in objecto laudata solemnitates exquiruit, quæ agebatur de deposito, in quo mulier ladi poterat, cum ageretur de rebus, in quibus ipsa ius habebat; quod minime veritatem in notabo deposito.

Et in omnem casum non versetur in contractu foene, ratio, in quo probanda est locupletatio, sed gratuito, in quo verso p̄fumatur, nisi contrarium à muliere verificetur, etiam exsistente nullo contractu ex defectu solemnitatis, intrat actio ad restituitionem receptorum in judicio executivo, prout in individuo firmavit Rota dec. 602. per rotam, & signatur n. 5. & 6. coram clar. mem. Card. Cerro.

Denuo minus oblitus, mobilia destinata fuisse ad sum Villa Tusculane, & argenta ab Aria relicta neptibus sum cum legata capi debeat de manu heredis ad notissimas iustias regulas, nequibat depositarius proprio marte ea definire, sed feruata contractus lege tenebatur illa heredi restituere, adversus quem legatarii actionem proponere valebant, quæque ut alio tempore requiriens indaginem depositi restituitionem retardare non valet, prout firmatum fuit in prima dictio. *s. bine justificato.*

Eti prætermis obiecto creditorum Ducis Boncompagni, uti sub praesenti inspectione non cadente, & prætentio in competentia via exequitativa, tanquam nimis frivola, refolucionem fuit, utraque parte audit.

REVERENDISS. D. EMERIX DECANO.

Romanæ Transactio.

Luna 15. Novembris 1694.

ARGUMENTUM.

Decretum judicis potest in contractibus Minoris, & Mulieris interponi etiam non obstantibus feras generalibus. In Transactio stipulata per Mulierem reputatur pro legitima causa receitus à litibus. Lires in d. casu non genericæ, sed speciales sunt exponende, quando constuant in nuda partium vociferatione; ubi vero constuant in actibus judicialibus, non existit specialis expressio, sed sufficit generalis, quæ implicat relationem dictad acta, de quibus iudex exercitorius præsumitur. Instrumenta etiam non archivata fidem faciunt in judicio, quoctuecumque constat de legalitate notarii, nec adest fraudis suspicio. Locus non est resolutioni transactio, neque

ex capite contraventionis, neque non implementi; sed agendum est ad observantiam, ac implementum, & quantum hec haberi nequeant, ad damna, & interesse. Sub nomine masculorum veniunt etiam masculi ex feminâ. Ad excludendam lesionem plurimum ponderari debet, si remissio facta sit labore nepotis, ac ex necessitudine sanguinis.

SUMMARIUM.

1. *R. Estimat in integrum ab quo lesionē non datur.*
2. *Validitas sententia probatur ex alterum resolutionis.*
3. *Contractus initus à molire cum solemnitatis, sibi servandus.*
4. *Decretem judicis in contractibus minorum potest interponi in die feriato omni hominum, quam ipsius Dei.*
5. *Præcipue, quando nostra pars oppositio de feriis.*
6. *Justa causa transgredi reputatur recusus à lite.*
7. *Transactio inita à muliere lites, si confitit in simpli ci partibus vociferationibus, debemus specifici exprimi ad hoc, ut possit dici, quæ judex addibuerit cognitionem ad effatum interponendi dictatum.*
8. *Si vero consistunt in aliis judicialibus, exulcerat expressio generalis, quæ implicat relationem dictad acta, de quibus iudex certioratus præsumitur.*
9. *Maximus, si transactio inita fit cum interveneru procuratorum, & advocate.*
10. *Instrumenta non archivata in judicio faciunt fidem.*
11. *In instrumento presenti etiam pendente lito in Archivio reponi.*
12. *Validitas instrumenti sententia approbata, amplius reprobari non licet.*
13. *Transactio non restituatur nec ex capite conventionis, neque ex parte non implementi, sed est agendum pro obseruantia, ac implemento, & quantum habet nequeant, pro damnis, & interesse.*
14. *Amplia, & siadis verba, cum inferius exprimendis obligacionibus, & non aliis.*
15. *Sub nomine descendenter masculorum veniunt masculi ex feminâ.*
16. *Præcipue, si vocati fuerint descendentes masculi alieni agnationis cum onere afflimenti armis, & cognomina familia testatoris.*
17. *Defendentes masculi, si vocati vocati cum distinctionibus persimiliter indicantur, comprehenduntur in revocatione etiam masculi ex feminâ.*
18. *Testato in aliquo caso substituendo masculum ex feminâ, ille in eis est casibus non absorbitur præsumitur.*
19. *Verbum per lineam rectam non excludit masculum feminam sive sibi adiunctum fuerit verbum masculinum.*
20. *Fideicommissum condicione per relationem ad aliud, haberi debet pro simplici extenso fideicommissi relatione ad bona referentem.*
21. *Contra, quæ haberi debet pronoovo fideicommisso ad similitudinem velat.*
22. *Soror in fratris hereditate succedit equaliter cum Matre.*
23. *Satis est aliquid etiam medioce con sequi per transactionem, quam prosequenda subiicit se incommode, & expensis.*
24. *Ad excludendam lesionem plurimum ponderari debet, si remissio facta fuerit ex necessitudine sanguinis, & iusta ea laudabilis indulgentia auctor erga nepotes.*

DECISIO XXXIII.

Pretendente Domino Marchione Pompejo de Muris Papazzuris, tamquam Parre, & legitimo Administratore DD. Hieronymi, & fratrum, per obitum Reverendiss. Pat. Domin. Leonis de Maximis purificata est in toto ad eorum favorem fideicommissa quondam Reverendiss. Pat. Dominii Alcanii, & Dominicai Jacobitiis ex personis eorum propriis, ac delatam ipsis pro medietate successione ad intentato eiusdem Reverendiss. Pat. Dom. Leonis ex personabon. memor. Marchionis Marci Isabellæ de Maximis eorum maris, ac respectivæ fororis defuncti, unâ cum quondam Domina Laura Cusida de Maximis illius matre, expeditique pro ambabus hisce præstensionibus adferens ipsam Laura Cusidam tamquam omnium posseditricem consuetis Monitoris, cum successiva sequitur restituitione fractuum ejus bonorum, devenient fuit inter partes autoritate, atque opere Eminentissimi D. Cardinalis Mellini, & cum consilio peritorum, ac intervenient proximorum, ad transactiōnem, per quam Laura Cusida cedit DD. de Mutis quedam Casalia, reservato sibi eorum usfructu vita naturali durante, remisitque nonnulla sibi per ipsam asserta credita, & vicevera DD. de Mutis cesse-

Super Mat. de Donationibus, &c.

163

& in Firmana Molendini 3. Martii 1684. s. nec validitas, co-ram bo. me. Rondinino.

Nec denique tercia, quod instrumentum transactio exhibuit non fuerit in Archivio intra terminum prefcriptum in constitutionibus fan. me. Sixti Quinti, & Urbani Octavi, innovatis per Bannimenta Thefaurari Generalis lata sub fan. me. Alexandre Octavo, quoniam rigor constitutionis, ac bannimentorum servatur in scripturis privatis, non autem in instrumentis publicis, que, quotiescumque confitas de legalitate Notarii, nec adest suspicio fraudis, dis, validi sunt, ac fidem faciunt in Tribunalibus, etiam non archivata, Thomas. dec. 68. n. 119. Rot. dec. 456. n. 9. 18. coram Buratt. dec. 638. n. 2. coram Bich. dec. 452. n. 2. & 3. & dec. 16. n. 4. & sequentibus, par. 19. recessor. vel tempor, adiut aduersus ipsam Reverendissimum P. Dominus Franciscus Maria Carafa illius hæres signatur justitia, que rescripta de causis restituitionis in integrum, præs. de jure, ad cuius rescripti formam directa mihi commissione causa cum clausulis torus negotii devolutis subscripti dubium, an conset ex causis restituitionis in integrum, & an transactio sit restituuta, vel conferetur illius lesionē quo proposto die prima Iuli anni proximi præterit, dictum fuit, quod causa iterum proponeretur, & feribetur stridere super lesionē. Et hodie super ipsa dumtaxat differentia partibus prodit in omnibus negativa resolutio.

Non constat siquidem de causis restituitionis in integrum, quia sententia est valida, & iusta, & sic certas lajio, sine effectu allegare juvit, quod cum, & præmisimus, DD. de Mutis inter casus cesserint per transactioem Lauræ loca Montium hereditatis Jacobitiae ad ejus liberam disponitionem, & mobilia ad usum, deinceps impedimentum illi praefitterint in exactione pecuniarum provenientium ex venditione locorum montium, ac renuerint facere configurationem mobilium, quoniam impedimentum exactionis pecuniarum præcessere ex nova causa supervenienti post transactioem, prodigalitatis scilicet adversum ipsam præterea, & renuentia configurationi mobilium, ex eo, quod, quidquid sit, an poenes eos existent, ipsa reuinat cautionem præstare, quam tenebatur, & quam postmodum Signatura justicie mandavit de utendo boni viri arbitrio.

Et nihilominus neque ex capite contraventionis, neque non implementi, locus est restituitioni transactio, sed agendum ad obseruantiam, ac implementum, & quantum habet nequeant, ad damna, & interesse, ad

1. qui non datur in integrum restituuntur, cap. 1. de re. Rot. dec. 1. numer. 1. & seq. coram Merlino decim. 148. numer. 2. coram fan. memor. Alexandre Octavo, & decim. 293. numer. 2. mer. secundo, coram Priolo. Validitas restituuta ex revolutione auctorum, juxta vulgata decisionem. Caputq. 260. par. 2. & justitia ex facie transactiois, quæ stipulata dignoscitur cum omnibus solemnitatis de jure, tam communis, quam statutario, requisitis in contractibus mulierum, & consequenter valida, ut illas recipiunt Rota in Bononiens transactio. 27. Aprilis 1676. s. ex lectura siquidem, coram Reverendiss. Bourlemont Archiepiscopo Burdeno.
2. & contentio, sed voluntaria juridictionis expleri potuit etiam statutoris feras non modo statutis, ut in objecto, in honorem hominum, verum etiam in honorem Dei, ad Text. in leg. actus omnes, Cod. de feras, Gonzal. in cap. conquisitus sub num. 27. codice titulo, Simoncell. de decre. lib. 1. tit. 1. num. 85. Pic. ad stat. lib. cap. 151. gloss. 21. num. 9. Modern. Neap. de feras quafi. 4. nu. 170. quafi. 6. num. 86. alter Neapol. de feras. tom. 1. rubr. 9. quafi. 40. num. 51. Rota dec. 40. & dec. 94. ubiq. 3. & 4. coram fan. memor. Alexandre Octavo, & nuper in Veltineri manutentiois decima Demberis 1691. j. inobilit. & 15. Aprilis 1692. s. abque eo, coram Reverendissimum Pat. D. meo Molines, præcipue quando proposito hic neutra pars opposuit de feras, ut super Text. in leg. 1. s. sp. 1. ff. de feras, concludit prædicta Neapolitan. de nullitate, tom. 1. rubr. 9. quafi. 40. n. 52. Rot. dec. 41. n. 14. penes Pol. de manus.

Neque secunda, quod pro causa transgredi expressa fuerit in genere nonnullae lites, & controvergia, quoniam hec sunt subjectum transactiois, & vel folius recessus, ab 6. iis reputatur nulla causa transgredi, leg. in summa, ff. de condit. mab. leg. curte. Cod. de transact. Modern. Forolivien. de transact. qu. 2. num. 26. & seq. Rota dec. 477. num. 7. coram Royas dec. 13. num. 13. & pluribus sequentibus part. 14. dec. 5. num. 20. par. 18. recentiorum, & in Bononiens transactio. 12. Maii 1681. s. quadriguidem, coram Domino Florez, confirmata 8. Junii 1682. s. 1. coram bon. memor. Guzardo, & 17. Maii 1683. in princ. coram bon. memor. Albergato. Non obstante, quod genericæ fuerit carum expressio, quia quidquid sit, si lites fecerint in nuda partis vociferatione, fecerint in casu quo (prout hic) deducatur fuerint ad judicem, & expedite monitoria, ac sequestra, quia non requiritur specialis expressio, sed sufficit generalis, & que implicat relationem dicit ad acta, de quibus iudex certioratus præsumitur, ad tradita per Rot. dec. 74. num. 7. & 8. part. 5. dec. 34. num. 19. & 20. part. 8. & dec. 462. num. 13. par. 18. recentiorum, & dec. 407. num. 6. & 7. coram Cavalier. Maximiliane quæ transactio stipulata fuit cum intervenerunt procuratorum, & advocate, ut adhuc effectum perdetur Rot. dec. 337. n. 17. par. 5. dec. 736. n. 13. part. 18. recent.

Decis. ad Thefaur. de Luca Vol. III.

Nec denique constat de illius lesionē: aut enim lajio de ductio ex eo, quod nullus, vel saltem modica fore ratio di- bitandi pro DD. Mutis super præterioribus per ipsos promisit aduersus Lauram Cusidam. Et contra rium patet ex singulari illarum examine; nam quatenus pertinet ad fidicommissum R. P. D. Alcanii, Testator institutis hereditibus Prospero, & Carolo germanis fratribus, ac Dominico ex altero germano fratre nepote, substituit ipsa virtus nobilis, per ultimum eorum, qui finis obiret, nominandum, & successivæ filios legitimos, & naturales maſculos ejusdem vi- xi nobilis, ac descendentes ex eis pariter legitimos, & naturales maſculos per rectam lineam in infinitum. Unde mortuo fine filiis Reverendissimo Pat. Domino Leonilio filio Marii nominati, fideicommissum purificatum fuit favore DD. de Mutis, qui sunt filii maſculi Marchionis Marci Isabellæ filii ipsius Marii; nam de descendenti maſculorum appellatione veniunt etiam Mac- cili descendentes ex foemini, juxta consil. Fulgo. 85. paſſim.

L 2

pasim in Rota receptum, ut in dec. 27. num. 1. part. 18. recent. dec. 882. nu. 2. coram Cerro in Fanen. fideicommissi 4. Maii 1689. coram Reverendissimo Mediolaner, in Bononien, fideicommissi de Ballatinis 3. Junii ejusdem anni coram Reverendissimo Pat. Domino meo Molines; præstern per postulatorem in defectum Masculorum ex Masculis, ut per Fab. de Ann. consil. 53. nu. 177. libr. 1. Mantic. de consil. lib. 8. tit. 18. n. 20. Fufat. de substantia, quod. 403. n. 7. & seq. Rot. dec. 307. num. 15. coram Bicchio. dec. 402. num. 30. par. 9. & dec. 410. n. 3. & sequent. par. 19. recentiorum.

Eoque magis, quia pro comprehensione hujusmodi descendientium Masculorum ex Feminis offerunt se plures, & urgentes facti circumstantie, seu conjectura: Et primò, quod Testator vocavit descendentes Masculos alie na agnationis, & eoque gravavit onere successoris Cognominis, & Armatus Famil. Jacobatis, quod æque bene adimpleri poterat per descendentes Masculos ex Feminis, ac per descendentes Masculos ex Masculis. Altogard. confil. 66. num. 64. & sequent. libr. 2. Balduec. ad Ramon. confil. 16. num. 106. Rota in Bononien. Fideicommissi de Ghifellis 24. Januarii 1685. s. At scus. & s. Verum obiectum. & 17. Maii 1686. s. Similmente, & s. Confessio cum seqq. coram Reverendiss. P. Dom. Afcani ab bona Dominic. per ordinacionem fideicommissi de novo ad similitudinem alterius R. P. D. Afcani, semper Domini de Mutis succedunt in fideicommissio tuncquam Masculi descendentes ex Feminis, ex rationibus supra recentis.

Denuo quod intenditatem successionem R. P. Leonis, fundata desuper est intentio D. de Mutis ex persona Marchionis Marie Isabella maritis, que in bono Germani 22 fratris faciebat una cum matre, Auth. descript. Cod. ad Terr. Covar. de successione in hereditate sub n. 5. ver. Secundum de Crass. de successione in hereditate quod. 23. n. 1. Barr. eadem tract. lib. 18. tit. 2. sub n. 2. Nec videtur resiliere renunciatio per ipsam emissa favore Mari & Laura Cusidæ genitorum, ac post eorum obitum favore Gasparis, & Leonis Germanorum fratum, eorumque hæreditum, & successorum, quia quadam Mariæ & Lauram Cusidam personalis videtur porsæ, & sic eum ipsæ finita, five consumpta, dum post eorum obitum devolvenda fuerat ad Gasparem, & Leonem germanos fratres, & quoad illos effecta fuit caduca per predecessum, nec locus est transfiguratio favore Laura Cusida, quia vocati fuerint hæredes, & successores Gasparis, & Leonis post obitum Mariæ Cusidæ genitorum, in quibus terminis sub hæreditum, & successorum nomine venire nequit Laura Cusida.

At vero iugio deducitur ex eo, quod longè ultra dimidiam, imo etiam ultra sexagesimam estimata, seu recompensatio fuit in transactione Jura Dominorum de Mutis, & obiectum confunditur ex relevantia, seu claritate eorumdem jurum superius ostenta, juncta cum his, que ut in facto reculimus, per transactionem, quam prosequendo item subicie se illius incompatibilis, & expensis, ac periculo amissionis totius, ut advertit Rota in Bononien. Transactionis coram Reverendissimo Bourlemonib. sub initio allegata. Maximè quia, si quis forsan minus relevantis, & clara forent jura Dominorum de Mutis, aut si quid forsan ultra quod oportet ipsi dimisum in transactione, id totum tribunum est necesse studi sanguinis, & justæ, ac laudabilis indulgentia. Atque erga Neptores, quo plurimum ponderari debet ad exclusandam hæritatem, ut per Rot. in leg. 3. s. Elias. ff. de liber. & posthum. & leg. final. s. de verb. dub. Rot. dec. 897. n. 2. coram Merlino, & in Romana donationis 19. Januarii 1690. s. qua fortius, coram bon. me. Benincasa, non obstantibus auctoritatibus in contrarium adductis, que procedunt, & intelligi debent in casu, quo non precepsit vocatio patris, sed tantum filiorum; & quando, prout hic, precepit patris vocatio, relatio fieri debet etiam ad ipsum, & certius, quia nulla videtur assignabilis ratio, ut Testator intelligere voluerit de Masculis descendientibus ex filiis magis, quam ex parte; prout nec referri, quod vocati fuerint descendientes per lineam rectam, quia verba hujusmodi per lineam rectam sunt solum ad exclusionem Masculorum venientium ex linea transversali, non autem ad exclusionem Masculorum venientium ex Feminis per lineam rectam, quidquid alias dicendum est in terminis vocationis concepta cum verbis, per reclamationem.

19. nam Masculinam, ut declarat Valenzuel. confil. 97. n. 150. & 167. cum sequentibus, libr. 1. Caſill. controverſ. Jur. lib. 5. tunc 6. cap. 13. nu. 18. Card. de Luca de Fideicommiss. discurs. 27. num. 7. & sequentibus. Modern. Lucen. de Jaceſſ. in prærogativis. Ital. part. 1. cap. 38. §. 13. num. 409. Necessarium turbat, quod post obitum Reverendissimi Pat. Dom. Leonis, Dom.

REVERENDISS. D. EMERIX DECANO.
Perufina dotis.
Ven. 11. Junii 1696.
ARGUMENTUM.
Solemnites exigunt in renunciacionibus, quas mulieres in ipso acta constitutio[n]is dotis favore partis expletent. Infringuit per lapsum 30. annorum non presumitur, si conterit de aliqua infractione minus legitime facta; & si in illa exprimatur, quod fiat ad maiorem cautelem. Infringuit est probanda per creditorem, si ipse agat, licet sit solemitas extrinsecus; si autem creditor non ageret, sed est reus, negativa infractionis estet concludenter iustificanda per actorem, qui in dicto defictu se fundat.

SUMMARIUM.

- 1 **V**aliditas ex revolutione actionum probatur.
- 2 **V** Dorp obitum mulieris filii superstitibus defertur.
- 3 Renunciatio facta a muliere minore abque causa, & solemitatis, sibi nulla.
- 4 Infractione legitime facta per lapsum temporis non presumitur, si preparatoria aliqua infractione, qua defictu facta.
- 5 Eris in illa dicatur, quod fiat ad maiorem causam.
- 6 Infractione debet probari per actorem, licet sit solemitas extrinsecus, & si minor ipse actus, negativa illius iustificatur.
- 7 Comprehensione extranorum exclusit conventionem agnationis.
- 8 Confitio doris facta per patrem non repudiat per legitimam causam, ut filia renunciacionis actum expleat.
- 9 Fraudis suspicione, quodcumque actus in causa licita potest expleri.
- 10 Salutis doris ad confessionem admixtula a medium contra confidentem, sed etiam contra illius creditores probat.

DECISIO XXXIV.

Postquam Constantia, & Juniperæ de Montemelinis in sequelam decisionum editarum de anno 1672. coram bon. memor. Rondinini obtinuerunt pro restitutione doris materne 12000. executionem mandati relaxati ab Eminente Cavallero tunc Aud. Camer. Locumentente contra bona hereditaria Comitis Adriani, & Fabritius de Eugenii atque creditores ejusdem Adriani prætententes ipsi obstat renunciacionem factam de dicta doce favore ejusdem patris, & subtiliter potest retrocessionem postea per illum factam favore corundum filiarum tamquam factam in ipso fraudem, curarunt causam appellationis in devolutivo committi Reverendissimi Pat. Domini meo Hervault, modo dignissimo Archiepiscopo Turonien, à quo proposito sub die septima Maii 1688. dubio: *An exequatur dōcis effet confirmationē, vel confirmationē, seu posponit constiſ de fideicommissō, ita ut sit danda iniurīa, vel restituſ dōcis uolō bonōrum?* Domini dilata tunc resolutione, mandarunt firmari statutum de utroque tempore renunciacionis, & retrocessione. Aviti fideicommissi, quia cum illud institutum fuerit sub conditione, si Nicolaus primus gravatus decederet sine filiis, & ipso decederet relicto Adriano, deficit conditio, sub qua ordinatum fideicommissum favore ultiorum graduum, juxta celebre confitulum Oldrad. 21. Ac propter eum nihil relevat, quod eadem renunciatio fuerit declarata valida per sententiam Audit. Camer. Melchiori in iudicacione transactam, & quod proinde non possit hodie ista sententia, & res judicata de medio tolli, nisi prius obiecta per Constantiam, & Juniperam restituacionem in integrum; quia præterquam quod illa tamquam iniusta numerum potuit transire in iudicatum, corruit objectum, & quod fuit de medio sublata per retrocessionem successivæ factam ab Adriano favore earumdem filiarum, ut bene respondent dicta deci. 226. ns. 6. & seq. 338. n. 2.

Nec subtiliter, quod major pars bonorum tunc possessorum per Adriani non esset libera, sed obnoxia restitutioni. Aviti fideicommissi, quia cum illud institutum fuerit sub conditione, si Nicolaus primus gravatus decederet sine filiis, & ipso decederet relicto Adriano, deficit conditio, sub qua ordinatum fideicommissum favore ultiorum graduum, juxta celebre confitulum Oldrad. 21. Ac propter eum nihil relevat, quod eadem renunciatio fuerit declarata valida per sententiam Audit. Camer. Melchiori in iudicacione transactam, & quod proinde non possit hodie ista sententia, & res judicata de medio tolli, nisi prius obiecta per Constantiam, & Juniperam restituacionem in integrum; quia præterquam quod illa tamquam iniusta numerum potuit transire in iudicatum, corruit objectum, & quod fuit de medio sublata per retrocessionem successivæ factam ab Adriano favore earumdem filiarum, ut bene respondent dicta deci. 226. ns. 6. & seq. 338. n. 2.

Nec juvat replicatio talen retrocessionem fuisse nullam uti factam per Adriani in fraudem suorum creditorum, quia nulla fraude erga creditores exoritur dici poterat, quando renunciatio facta ab eius favore à filiis, tot nullitatis laborabat; imo postulū dicendum est ipsum bona fide recognoscere nullitatem actus in suo primordio invalidi, quā voluisse quidquam gerere animo fraudandi suos creditores, cum fraudis suscipio ceteri, & quotcumque actus in causa licita potest expleri, ut bene perpendunt Surd. confil. 25. ns. 10. & confil. 300. ns. 17. Merlin. de conf. cat. question. 20. num. 65. Gratian. decisi. 132. numer. 41. Rota decisione 305. num. 39. part. 9. & firmant prædicta decisiones 226. numero septimo, & octavo, & decisione 538. numero octavo, & sequentibus, parte decima septima recentiorum. Tantique minus, quia de tempore dictæ retrocessionis, ut patet ex eadem peritia, Adrianus subfatu fideicommisso tot bona possebat, quibus restituia etiam filiabus dote materna, poterat commode omnibus creditoribus satificare.

Demum non obstat alia oppositio, quod Constantia, & Juniperæ consequi non valeant integrum dotem maternam, ex quo non appareat soluta fuisse Adriano Patri, nisi scita 9000. dum enim constat ex publico instrumento de promissione in feulis 12. mille, & de successiva confessione Adriani, quod ipse receperit integrum dotem, ex continua sustentatione oneris matrimonii fine illa reclamatio, atque ex solutione majoris partis, & ex idoneitate promissoris, sat probata remanet integræ doris soluto nescium in ipsius Adriani, verum etiam illius Creditorum prædicti 10. cum Roland. cons. 85. n. 42. lib. 1. Rot. coram Bichio dec. 131. n. 6. & firmant antecedentes dec. 226. numer. 2. & deci. 318. post numerum vigesimum quintum. Ni hil referente, quod Adrianus L 3 transi-

transfendo cum Collegio Romano super censibus ipsi in domum assignatis, coactus fuerit ob impossibilem illorum exactionem edere eidem Collegio census fuit. 400. pro scutorum tantum 4 mille, ac successivè reficeret eidem Collegio alia fuit 400. de censibus cessis evicta, quia dum non probatur, quid de tempore, quo fuerunt assignati Adriano tales census, illi fuerint inexigibles, præsumitur in exigibiliatatem postea subsequuntur evenientes ex eius negligencia, nec semisumus facta Collegio reputanda est utilis, vel necessaria, potquam ipse pro tota causa iam obtinuerat executionem mandati, & ceteris alii creditoribus reperiebatur anterior, ut animadverturn sapientia decr. 226. n.4. & dec. 328. n. viiginti quinto, s. neque videbatur, in fine.

Et ita utique parte.

REVERENDISS. P. DOMINO CAPRARA,

Romanæ Pecuniaria.

Luna 28. Novembris 1689.

A R G U M E N T U M .

Post liberacionem, & quietationem Tutor factam, non potest hic compelli ad novam redditionem rationis. In actibus liberatoriorum nulla praefatur evictio, nec manutentio, etiam si processum fieri per viam donationis, & cessionis, ac promissa manutentio, & evictio, ubi agatur de transactione inita in redditione rationis. Liberatio facta Tutori, qui sit sanguine conjunctus Pupillo occasione, qua ipse in Religionem ingreditur, ample interpretanda.

S U M M A R I U M .

1. **Q**ui statio facta favore Tutoris ex causa solius erroris multo intercedente dolo retractari non debet.
2. In transactione quae quantitas non determinari, & taxative, sed tantum gratia demonstrationis exprimatur, non obligat experimentum ad illius verificationem, & manutentionem.
3. In actibus liberatoriorum in quibus nullum transfluerit dominium, nulla præstatio evictio, seu manutentio.
4. Ampliatio, si processum fuerit per viam donationis, & cessionis, ac promissa manutentio, & evictio crediti, & n. s.
5. Liberatio quantumvis verbis generalibus concepta, refingitur, & regulariter ad suam causam.
6. Relationes effectus s. ut omnia, que in relato continentur, exprimuntur, & restat in referente.
7. Liberatio concepta cum verbis generalibus, & ampliatio possunt, extendit ad quacunque etiam extra causam administrationis, & in. n. s.
8. Liberatio facta occasionis professionis, & favore sanguine conjunctus, ampliatur interpretanda.
9. Qui statio facta à creditore, qui posset per aliquod tempus nibil peccare, præsumitur omnia credita in se comprehendere.

D E C I S I O N E XXXV.

De re judicata, non autem de causa restitutionis integrum, fuit in hac causa responsum, quia adsancti tres sententiae conformes erat, ac justè prolatæ, que ex utriusque juris dispositione ulteriore approbatione impeditum, & rem indicatam constitutum, extext. in capitulo 65. de appellacione, in Clementin. ut calumnia de sententiis. Et in leg. unica, Codic. no. lxx in una ead. causa 3. prævo. nec non viae præcludentis restitutione in integrum, que sine laesione ex nullitate, five injuria sententiarum refutante non conceditur, cap. 1. de restitu. in integr. l. Nam postea 2. f. 1. & l. Non omnia 45. ff. minor.

Validitas sententiarum probatur ex revolutione actione, ubi apparent servata omnia substantialia Judicis, de quibus in dec. 262. coram Caputacuen. libz. Jufititia autem ex decissionibus editis 24. Januarii, & 25. Maii 1687. coram Reverendissimo Pat. Domino meo Caccia, & 13. Februario, & quarta Junii 1688. coram Reverendissimo Pat. Domino meo Benincasa, in quibus luculententer ostenditur, habeditatem Petri Francisci Avunculi, ac tutoris fororum de Philippinis, ad nihilum teneri flante amplissime quietantia, ac transactione inter ipsos emanata, qua mediante, prævia exhibitione computorum, ipsorumque examine, ac revisione, & cum intervenerit, ac consenserit viri unius ex dictorum fororum, docti, ac veritatis curialibus, & cum decreto judicis, aliisque solemnitatibus, ad invicem se quietarunt, ac liberarunt, & reciprocas prætentiones

remiserunt, quo fit, ut ex causa solius erroris, nullo intercedente dolo, ad novam redditionem rationis deveniri nequeat & transactio defuper inita retractati, per text. in leg. unica, & ibi Gloff. & D. Cod. de error. cap. Bartol. in 1. 2. ad fin. Cod. de juri. s. lib. 10. Par. conf. 89. num. 6. & seqq. & n. 11. & seqg. 1 lib. 1. Joan. Anton. Bellon. conf. 21. cum. 7. & sequentibus, Montan. de tutel. cap. 28. num. 129. Eſcohar. de ratiocin. cap. 40. num. 17. Rota coram Seraph. decr. 234. & in recentior. decr. 184. part. 2. & decr. 190. num. 9. & seqg. part. 4. tom. 2.

Nec vis hujusmodi reciproce quietantia, ac transactionis, evitari potest ex duplicitate fororum prætentiones: altera nempe, quod cum tutor in concordia fe afteruerit ipsum creditorem in fec. 2. mill. que ipsi inibi remisit, ac condonavit, idem creditum manuteneri debeat in summa expressa, alias diminuto, ut ex erroribus ex adversis notatis in calculo super comparsis, diminui præsentatur, sit bonificandum atricibus, id quod deficit à dicta summa. Et altera, quod ipsi sint restituenda cambium, & loca montium cum dannis, & interese ab eodem tutori debita extra causam administrationis.

Et enim respecū primas prætentiones animadversionis fuit quantitatē fuit. 2. mille, non fuisse afferam determinate, & certitudinaliter, sed tantum demonstrativa, & per viam prætentiones; ibique convincitur tum ex eo, quod præfata forores in eodem orationis contextu fe afteruerint creditrices ex causa administrationis, adeo quia propria credita deduxerunt tamquam simplices prætentiones, & pro talibus haberunt, ibi; taut invicem à predictis eorum præsentibus omnino liberantur: tum etiam ex eo, quod in dispositiva instrumenti fuit superaddita clausula modificativa dicta quantitas expressa, ibi, seu alterius verius summa, & subinde nulla expressa summa dicuntur tutores esse creditores in notabili, seu notabilissima summa, ex quo sequitur, hardeum tunc oris nullatenus teneri manuteneri creditum in summa fec. 2. mill. Nam quoties quantitas exprimitur non determinata, & taxativa, sed tantum gratia demonstrationis, non obligat fieri exprimere ad illius verificationem, & manutentionem, ex notatis per Cor. 69. n. 4. lib. 4. Caſt. conf. 219. column. 2. per med. verba ergo dicti instrumenti 2. Surd. decr. 64. num. 22. Rot. decr. 209. num. 8. part. 24. & decr. prima, num. 6. part. 17. rec.

Maxime, quia non versatur in credito, quod fuerit translatum, sed tantum remisum, & condonatum, & in reciprocā remisione, ac omnimoda liberations; in actibus enim liberatoriorum, in quibus nullum transfluerit dominium, nulla præstatio evictio, seu manutentio, argumentum text. in ex causa s. de usucap. pro emp. & ibi gloff. & seq. habentes & in. s. præfundit 33. Cod. de transfl. Latt. conf. 90. num. 45. libr. 1. Cyriac. controv. 18. num. 25. & 26. Mantic. de ratioc. & ambig. convar. lib. 26. tit. 7. num. 22. & sub num. 23. vers. secus. & 25.

Nec metratabilis allegari, quod fuerit processum etiam per viam donationis, & cessionis, ac promissa manutentio, & evictio crediti: quia titulus donationis dicunt superadditum ad tollendas seruopolostates, que oriunt possent, nec mutat naturam contractus liberatoriorum, quem partes egunt, ut in his terminis respondit. Rot. decr. 190. num. 6. & seq. part. 4. tom. 2. Promissio vero manutentio, & evictio non 4 egreditur naturam patiter actus liberatorii, & intelligunt quod ad molefias, que sequentur ex fatto ejusdem Petri Francisci, ut quia sua credita antecedenter obligasset, vel in alios transfluerit, non autem indistincte de quacunque evictio ne, & manutentio, 1. Sripulat. ista, s. si quis foris s. de verbis, obligat. Redenac. conf. 48. num. 13. Mangill. de evict. quaf. 143. num. 34. & 35.

Quae omnia ex magis certiora redditur, quia remissio, & absolucionis facta à fororibus fuit amplissima, & de eo etiam, quod Avunculus remanseret, & remanere posset ipsofatus debitor in quacunque summa, ita ut semper verum sit, quod pro incerto fuit habitum creditum tutoris, & manutentio, ac evictio promissa solum pro facto ipsius.

Quod spectat ad ulteriorem prætentionem, felicit, quod

D E C I S I O N E XXXVI.

In Judicio reddenda rationis utriusque tutela tam testemtaria, quam dativa, intentato ab Agatha aliisque de Primolis adverbiis Joannem Antonium Gaburrum ambonum tuncum fiducijs forem insolidum coobligatum, prof. quantoque adverbiis societatem Clemensianorum illius proprietatem heredem, afflumptam in nostro Auditorio, post dispunctionis per Peritum rationes separatas, que puras ab impuris partitis indagine validitas, ac Jufititia mandati per actrices in Tribunali A.C. obcenti, cum ex facili serie, ac circumstantiis, que utriusque tunc proponebantur, appareret pro priori Matris Tutela sufficiens afferri documentum pro evincenda Juridica rationis redditione, & actionem pro ultrae, flante longissimo temporis lapu, prescriptam suam, tam ex Juris, quam ex Statuti depositiōnibus, PP. sub die 4. Januarii 1693. sub congruo dubio requisiſti, fuerunt in sensu, mandatum A.C. flante actionis incompetenti non esse excequendum, ut ex decisione tunc edita, cuius fundamenta novo subiecta examini, tam in Audientia habita die 27. Aprilis præteriti, in qua hinc inde partibus auditis nulla capta fuit resolutio, quam in illa hodie tanta, inventa sum minus habere, valideque opugnari vixi, sunt Argumentis, que hodie facta altius repetit, nonisque illorum agnita infibulenta DD. à Decisione recedere non habitarunt.

Competentiam liquidam actionis, in qua unice controversia pondus reddebat, desumebant in Actricibus ex publicis, iurisprudentiali instrumentis utriusque Tutela assumptionem a Francia Matre vigore paternae dispositionis tum à Baptista post transflum Franciscam ad secundam vota tuteure à Judece deputato, in quibus Gaburru accessit ut principalis principaliter & insolidum, seteque in ampliori camera forme obligavit, ex quibus proinde contra illum ejusque heredem oritur actio reddende rationis uniconta contractu inhaerens, à pupillis semper, & quandocumque exercibilis pro assequenda indimente conventa, ut ex notisimis Juribus fatis liquet.

Neque pro prima Materna Tutela liberari valet Gaburus, ex quo afflumptus in Procuratorem ad exigendum, ac administrandum Pupillorum bona per Franciscam Tutericem, ac eadem utique sub die 5. Martii 1692. prævio Judicis decreto, cognitione, ac particularum dispunctione, nec non ceteris adhibitis statutaris solemnitatibus amplissimum reportaverit quicunque, & liberationem, ex qua arguita latrare, & recte rationes solidatas, ita ut amplius adversus illum nequeat hec actio proponi, cum fatis nota sit in jure regula, rationem semel solidatam, & redditam, ultius reddit non debere, ut ex Theoretica Text. in 1. unic. Cod. de error. Calcul. argumentatur decisio, que revocatur, s. disputationem per torsum.

Siquidem distinguendo personas, ac titulos, quibus Gaburus se in finibus pupillorum immiscuit, ac separando actions ex uno, ac altero capite competentes, facili negotio objectum dilutur. Primo, namque Gaburus in susceptione Tutela Franciscæ Matris solidam afflumptis obligationem illius favore, ac Pupillo promisit reddere, & relevare indemnes à quicunque damno, quod per Maternam Administrationem subire valerent, & hujusce obligationis virtute actio relevatoria exorta fuit favore pupillorum, à qua Gaburus liberari nequebat, nisi pupillis in iudicio, stantibus, vel legitime pro eis persona, propria Inventarii exhibitione, ac iustificato calculo dari, & accepti, ut legitimum redditionis rationis iudicium exinde in fratribus valeret. Alteram vero nactus est Gaburus obligationem Franciscæ Tutericæ, dum ab illa deputatus fuit Procuratorem ad Administratorem rerum pupillorum, & ab ista relaxari debet ab ipsa Tuterice, cui Procuratorem nomine tenetur rationem reddere eorum, quae gerferat, nec in hac interestencia pupillorum exigebatur, nam ei est particularis convenitio inter Tutericem, & Administratorem ab illa deputatum, in qua nullum pupillis suscepit ius, cum eis fatis causam sit per primavam obligationem Tutericæ, & fiducijs, qui accelerat. Igitur si in querentia facta sub die 5. Maii 1692. Gaburus rationem reddidit Franciscæ ad administratorem Procuratorem nomine, actus iste preferente liberationem Gaburri ab obligatione uti Procuratorem Tutericæ, & fiducijs, qui accelerat.

8. Ad inducendum favore Tutoris præscriptionem in Urbi statuarium contra Pupillum factam maiorem, non sufficit probatio scientia tutela.

9. Tors personæ elecciom Perit pro reddenda ratione censetur renunciisse præscriptionem.

Decr. ad Theat. de Luca Vol. III.

que Judicium legitimare valerent. Unde cum sit in jure compertum, administratorem teneri rationem reddere catori, & rutorum pupilli, & sius fatis inter se termini isti disparati, sequitur proinde in necessarium consequens, liberato administratore per Turorem, non relevari illum ab onere redendi rationis, nec unam redditione pro altera suffragari, juxta in proposito congeta per Andreol. conf. 92. n. 3. lib. 3. Elcoabar. de ruric. part. 1. cap. 9. n. 16. Grat. dis. sept. 39. n. 7. Merlin. de pignor. lib. 3. tit. 1. pars. 2. n. 47. Rot. cor. Caval. dec. 98. n. 6. Merlin. dec. 479. n. 4. vers. 4. quia quidam attentus, & der. 440. num. 8. vers. quia tutor pars. 1. dec. 349. num. 4. p. 15.

Id que in hypothesi reddire compertum ex particulari facti circumstantia; nam Gaburris suppositum hanc solidationem fecit cum Francisea de tempore deriperata Turca per transiit ad dicta vota, sicut in cafo qui ipso pro pupilli presumptum in pupillis ignorantiam, non qui evincit, nisi per probationem scientiam omnino certa, & indubitate in comprobata Rot. coram Orthob. dec. 101. n. 11. & 8 in re. dec. 275. n. 10. p. 14. & dec. 23. n. 18. p. 18.

Validitatique argumentum robur ex facto ipso societatis contenta, qua in principio iudicij talem presumptum liberationem non opposuit, sed ad actualem redditionem rationis devenire profecta fuit, ac de facto electionem petitorum expedit pro liquidando dato, & accepto, quo causa exceptione prescriptio, ac illius defectu confutetur renuntiatum, ac preferentia creditorio actione luxura juris tristes, ut in proximis adverbiis Rota coram Bich. dec. 50. num. 9. 10. & in re. dec. 217. n. 13. p. 18.

Et ita in hac ultima propositione solis Africibus auditis societate vero congruo tempore expectata, & non infortunante, refutatum fuit &c.

REVERENDISS. P. DOMINO URSI.

Romana redditionis rationis.

Lun. 10. Decembris 1694.

Argumentum non indiget, cum reperatur in decisione 36.

S U M M A R I U M.

Adversus actionem redditionis rationis opponi non posse prescriptio statutoria Urbi, si tutor, vel bares assumpti rationis redditionem, & ex ea confit de credito pupilli.

Ad excludendam presumptum solutionis de sumptu a statuto ex lapsum temporis, sufficit aliqua alia presumptio preponderans.

Pro existenda prescriptio actionis tutelae sufficit allegare ignorantiam instrumenti obligationis tutoris, licet pupillus dicatur scilicet sub rute manesse.

Tutor, vel bares assumendo redditionem rationis dicitur renuntiare prescriptio.

Fidejus locutori conveniri non potest, licet in solidum cum tutori reveries obligatus, nisi prius directe excusus fuerit tutor.

Hac conclusio vera est, si bares obligatus pro reliquo i securis si generaliter omnibus tutoris obligationibus accesserit, cursum quadrangulari unicex pro prescriptione voluntum non intervenienti.

Prescriptio vero statutoria, licet penitus temporis cursum videtur fatis superque concurrere, cum tamen ad ilam inducendum solus annorum efficiens non sufficiat, sed ultri requiratur scientia certa, & indubitate creditorio tangens, sequitur proinde, quod data in illo ignorancia probabili, & non sapientia, presumpta satisfactio, & liberatio & statuto inducta, non militat, sed semper creditorio suppetat vel actio directe contra debitorum, ut bene Card. de credit. dif. 130. num. 6. et 7. & Rot. in re. dec. 173. n. 4. p. 17. vel saltem per viam restitutio in integrum ius reviviscat, ut praeceps tradit Fenestr. ad. 158. stat. Urb. Rot. post Pacific. de Salv. interd. 257. num. 9. & seqq. Gregor. dec. 425. n. 10. Merlin. dec. 81. n. 8. & in re. dec. 92. n. 15. p. 19.

Talis autem probabilis ignorantia, ultra quod presumitur in pupillis Primolis, fatis comprehenditur, ex quo reliqui 7 fuerunt infantili atate sub matris, & rutorum regime, nec unquam rebus propriis se immiscerent, sed illorum penitus ignari tandem vixerunt, ut Gaffar ferre uideat ad obitum extra patios lates detentus militaris copis se adsciverit, & ad bellum profectus familiarium rerum non tantum curavit, quis ut sub stipulatione comprehensa, semper, & quandocunque exerceri valet, ut notat penultima mea decisio. s. com. petentiam agendum.

Neque actionis exercitum meruit iterum oppugnari.

replicato praescriptiois objecto: Nam cum dispositio nostra statutis sit mera presumptio satisfactionis inducere in creditore tacentem per tantum tempotis spatium, non videtur applicabilis nostro themati, in quo preter ignorantiam illorum de Primolis, que removet certum temporis ad praescriptio nem voliti, juxta animadversa in posterioribus cause resolutionibus, concurrit ponderatio illam cedere debere veritatem exorienti ab effectiva redditione ratione, per confraternitatem assumpta, ex qua cum aperte dignoscatur debitu tutoris, nequic illud hodie praescriptiois deplorato refugio controverti, quod nec opponi valet postquam actuali redditioni allegavit, ut in punctualibus observat Rota cor. Bich. dec. 50. n. 11. & seqq. & in re. dec. 717. n. 17. p. 18. & oppositum non suffragatur cum ad excludendam prescriptio nem statutis sufficiat contraria aliquia presumptio praponderans, que optimè defensur ex allegata redditione rationis, quia cum preferatur certum dubium, excludit pro inde illius presumptum solutionem, ut optimè notat epius laudata penitima decisio. s. fin.

Et hinc opus non est aliuscum disputationem, an ad prescriptio nis actionis sufficiat sola notitia generica tutelle ad differentiam prescriptiois crediti, qui certam, & diffinietur exist scienciam, nam ultra quod nec talis generica cognitione tutelle probatur in pupillis Primolis, qui licet fortasse scierint sub tutela matris, & Bapstifini deguisse, nunquam tamen eis patuit instrumentum, a quo edoceri voluntem de modo obligacionis Gaburri, ut opus esset ad preferentiam actionem sufficit responso, quod cum ex facto societatis clementiariorum renunciatur fuit hinc exceptio nis assumendum ad formam obligacionis sui authoris auctiorem.

4 partitarum dispositionem, non est amplius illa proponenda, ut prosequitur. s. ap. dec. 50. n. 12. & seq. cor. Bich.

Stabilita ex firmatis actionis competencia, illa removi non valuit contra Gaburrum, ex quo uici fiduciosus in contractibus tutelaribus directe conveniens non valuerit, nisi potius excusis principalibus deterioribus, & timore cum eis debitis reliquat, pro quo tantum fiduciosus adstringi posse, & si, & in solidum se obligaverit, notat tex. 1. s. qui Roma. s. Augerius. ff. de verb. oblig. & in 1. fiduciosus tutor & firmant Mandell. Alb. in cons. 3. & q. a. n. 1. ad 8. Barr. dec. 92. per rot. C. C. n. 8. & tribus seqq. Faber. in C. tit. de fiduciosus. rot. def. 5. Andreat. cor. 10. n. 8. & seqq. Christin. dec. Belgic. tit. de fiduciosus. rot. dec. 168. n. 5.

Nam praevaluat distinctio, quod tunc fiduciosus vigore solidalibus obligacionis conveniri non valent debitis non liquidato cum tutoribus, pro quibus promittunt, quando expressa fidei obligantur pro reliquat, & sub hac conditione propria fidei sumunt promissione; nam in his terminis locum vindicat in l. qui Roma, ceterique DD. in obiecto lau-

dati: fidei tamen est, quando prout in hypothesi, non conditinaliter, vel pro re reliqua fidei obligatur, sed generaliter omnibus tutoris obligationibus exprimitur, & uti principals, & principaliter cum eis stipulationem commitit; nam tunc diversa non erit actio, quia convenient valet fidei obligator, ab illa tutoris, nec exceptione disponentum cum isto rationum ille excipere valet, ut individualiter distinguendo firmat Rot. cor. Pen. dec. 1378. n. 8. & melius ex. planato text. in l. qui Roma, Dunoz. Sen. C. n. 7. cum pluribus concordan. & ita concordat Grat. in obiecto alleg. dif. cap. 86.

Nec est illi nouum in jure conveniri ad reddendum rationem eum, qui non administrat, ut videmus in herede tutoris, qui virtute obligationis assumptu a proprio authore, tenetur partitas dispungere, quas non exigit, unde a paritate rationis taliter obligatur fidei obligator, qui solidalem generican obligacionem assumpsit, ad cui proinde satisfactionem adstringitur directe reddere, uti tutoris facti loco decisis.

Duimus, quod venditio fuit facta. Primolo ita mandante testatore, & si ille remansit debitor in dicta summa, quidquam adscribi nequit tutori, qui alterius diligenter omnes contra illum adhibuit utque ad carcerationem, & tamen satiatis non potuit.

Verum quia ipse tutor post solidata computa cum dicto Primolo, et dedit dilatatione solvendi dicta fc. 187. per quadriennium, inde sequitur, quod licet redargui non posse, quod venditione fecerit Primolo, attente Testatoris precepto.

7 tamen redarguendus est in eo quod ab illo cautionem non requireretur, quod testator non remiserat, sed solidum iusserat il-

lum preferi, quod intelligi debet in pari oblatione, & multo fortius est in culpa ob dilatationem quartuor annorum eidem

concessum, quam adeo longam non esse permisum tutoribus

3 firmant relata in decisione R. P. D. de Tremoile sub die 13.

Februario 1696. s. 1609. & maximè nulla reportata cautione,

qui arguit negligientiam in tutore, & operatore, ut eius pecu-

riuoli omne damnum cedat; Scalban. Jun. resolut. 190. sub n.

67. vers. 4. et tanquam et sub n. 77. et seqq. centur. 2. Rot. emul. 77. 4

n. 77. ad faciem, Rot. dec. 105. n. 19. p. 16. rec. & comprobata ea-

dem decisio R. P. D. mei de Tremoile dec. 3. Ideo. Di-

ligenzia autem, qua facta dicuntur, apparente anno 1634.

& sic terminato quadriennio, & post quatuor debitoro effe-

ctu non solvendo, undique inutiles fuerunt, ut norat Ga-

briel

5 brevi, *de ius. consil. 1. n. 53. Gaill. lib. 1. obser. 27. num. 14. Giub. dec. 57. n. 9. Capyc. Latr. confit. 148. n. 7. & 8. Rot. cor. Bichio. dec. 84. n. 1.*

Secundo, dixerunt non esse bonificandam partitam sicut, 32. & hoc admittebat etiam ipsa societas.

*Tertio, partitam scut. 104. positam ad debitum Gaburri, in decisione Rev. P.D. mei de Tremoville, 5. minus pariter, vixum est Dominis efe detrahendam à credito pupillorum, nam licet heredes Gaburri non reddant rationem pretii unius loci Montis Urini, tamen id event, quia dict. locus Montis fuit venditus ab ipsius pupilli longe post obitum Gaburri, *Suum. Societas. n. 18.**

Quarto, circa summam scut. 323. DD. existimauit esse bonificandam quod scut. 147. perleco enim integrum instrumento quietanter constat, quod pretium quartorum, & radiorum ascendebat ad scut. 185. ex quibus detractis sc. 2. pro quartis rusticis, reducetur debitum ad scut. 176. & melius etiam declarandum fuit in ipsa redditione rationis facta in manibus Franciscis, non obstante quod in ipsi quietantia habeatur relatio ad instrumentum, in quo fit mentio non solum de quartis existentibus Rome, sed etiam de aliis que possebant aportari ad Urbinem. Quoniam ultra quod non probata huiusmodi aportatione, non potest pretendi aucta illorum quantitas, sed etiam & clariss. quia in quietantia fit specifica numeratio quantitatis, nam exprimitur 555. quarti, & 21. radii, & quorum pretium ad rationem jam prius conveniat, non excedit dicit. scut. 176.

*Preter istas partitas, de quibus tantum agit decisio R.P. D. mei de Tremoville, societas se gravauerit pretendit à patre, qui posuit ad debitum Gaburri scuta 400. pro totidem quod Baptista secundus tutor neglexit exigere à Constantino Ferrino pupillorum debitorum; & tamen constat, quod exegit scut. 32. de quibus iam Gaburri supra in secunda partita constitutur debitor, & idē hęc est duplicita. Ulterius pro scutis 104. exactis à Dom. Ferrino Gaburri causa locum montis Urini, qui fuit venditus à pupili post obitum eiusdem Gaburri. Nec tamen omnis procederet, ubi sufficeret suppositum, quod venditio facta fuisse Ferrino pro scutis 400. dimittat, prout precedentia facta fuerat Zaccardie, verum quia hęc secunda venditio fuit pro scutis 656. comprehensum etiam creditis, *Suum. Agath. n. 9.* idē bene peritus constitutus debitorem Gaburrum in scutis 400. qui bonificavit dd. duas partes, que modò impugnantur; aliaś enim cum constituisse debitorum in integra summa scut. 656.*

*Et etiam addenda ad creditum societatis partita scut. 100. proveniens à censu donato per Gaburrum eidem Agathae, & ab ipsa retrorendito, dum Gaburru illum donavit reservata facultate revocandi, quia nūs fuit in testamento, ubi voluntat quibus pretert. & titulo suam hereditatem molestatu p. sc. 168. & 170. testes fuit *Sum. Agath. n. 5.* probant pupilos alios ab Avia, & materteria.*

De scut. 120. effectivè solitus per Franciscam pro dote Agathae filia jam peritus habuit rationem in sua peritia, eaque ad creditum Gaburri posuit, et hoc non obstante cum constitutus debitorum in scut. 1146. idē non sunt iteratae calculanda.

Tandem de aliis quinque partitis in totum constitutibus factis scut. 148. de quibus non dantur justificationes, non est habenda ratio, prout habita non fuit a perito, quia sufficiations non possunt dici reditae Agathae, que erat pupilla, sed ad summum Franciscam tutrici, de cuius facto Gaburru tenetur, dum pro ea fid. ejusferat.

Reassumendo itaque singulas partitas, constat peritum constitutive creditricem Agatham in scut. 1146. ex quibus demptis supra expressis constitutibus facta 35 & 40. remanet creditum in sc. 794. 60. pro quibus DD. dixerunt esse procedendum ad ultiori executionem mandati, ut alias in his terminis respondit Rot. dec. 14. n. 6. & dec. 81. n. 6. coram Ubac, cui summa in hac quarta instantia declarata, tamquam aquilissimo iudicio temperata, DD. mandarunt partes hinc accepere debere ab ipsi quod reaumantur infra partis, adhuc ut videtur, & egestate confe-

R. P. D. DEL OLMO.

Romana Cambii.

Luna 23. Januarii 1702.

ARGUMENTUM.

Statutum Urbis lib. 1. c. 132. comprehendit solum cives, & incolas, nec extendit ad filios familiæ exteros in Urbe contrahentes, nec complectit illos filios familiæ, qui publicè reputantur sibi filii, & negotiantur; & afferio filii, quod ipse sit filii juris, licet ex se non sufficiat, ramen multum prodest, quando concurrunt aliae circumstantie justè indicentes creditorem ad ei credendum. Quando filios familiæ habet propria bona independenter ab usufructu debito patris, potest, non obstante statuto, sine patris consensu fei.

SUMMARIUM.

- 1 *Statutum Urbis lib. 1. cap. 152. irritat contractus gesto à filiis familiæ absque censura patris.*
- 2 *Sed tamen dictum statutum comprehendit solum cives, & incolas, non autem exteros in loco contrahentes.*
- 3 *Statutum reficiens solemitatem in aliis, comprehendit etiam forenses.*
- 4 *Præficiens patris in contractu gesto per filios familiæ à statuto Urbis non exigitur ad autorizandam personam filii, sed tantum ab interesse & præjudicium patris.*
- 5 *Statutum generaliter loquens de contractibus filiorum familiæ, vel minorum, & præscribit solemitates, afficit etiam forenses in loco contrahentes.*
- 6 *Secus autem descendit est, si statutum reficerat ad cives, et incolas: nam raro etiam præcribat solemitates, rarer exteros non comprehendit.*
- 7 *Vna pars statutum reficerat interpretationem ab alia.*
- 8 *Etiam statutum loquatur de cives, & incolas absque taxatio, rarer non comprehendit forenses.*
- 9 *Dötors adiutori ad comprehendendum, quod statutum loquens de cives, & incolas, prærigat etiam ad exteros, declinatur, & recipiuntur.*
- 10 *Controversia omnino in iuri articulo, melius est, ut decidatur ex facta, quando id fieri potest.*
- 11 *Predictum statutum Præbis non comprehendit filios familiæ, qui publicè negotiantur, & habentur pro patribus familiæ.*
- 12 *Predictum autem, quod quis publicè negotietur, & viror seorsim a patre, aliunde haberi debet, quam à confessione etiam jurata, nisi tamen subiit alia iusta causa, inducens contractum ad credendum tali confessione.*
- 13 *Quae autem circumstantia excusat contra bensem, & satis sine ad indicendum in eo iustam creditibilitatem, quod filii assertor et facta.*
- 14 *Quando ceſas suspicio, quod creditor induceret filios familiæ ad confundendum, & seſi sui iuris, sed potius oritur presumptio, quod ipse dolo afferetur, ut creditorem deciperet, tunc filio incumbit non probans se exire una, cum patre, & sub patris portestate, & deceptum siue a creditori, alia non iuravat dispositione statutis.*
- 15 *Statuta, & leges favorabiles filios familiæ sunt facta ad occurrentia fraudibus, quibus ipsi circumveniri posunt, non autem, ut alios decipiunt, & lucrum cum aliena intenta reportent.*
- 16 *Renuntiatio facta à filios familiæ, I. prima, & secunda, & Cod. quod cum eō, aliisque legibus libefavorabilibus, excludit in credore creditibilitatem, quod filios familiæ effet sui iuris.*
- 17 *Limata, si talis renuntiatio sit facta ad cautelam, & aliamē creditor potius inducit ad credendum, quod ille effet sui iuris.*
- 18 *Quae sunt ad cautelam, non nocent, nec innovant antecedentem confessionem.*
- 19 *Quando filios familiæ habet propria bona independenter à patre, & ab auctoritate ipsi debito, tunc ceſante patris prædicio, valide obligatur, etiam sine patris consensu, non obstante statuto Urbis.*
- 20 *Licit mandatum procura non sit subscriptum à notario, qui instrumentum stipulatum fuit ad formam constitutionis paupli. Quanti, id effect, ut possit procedi contra notarium non adimplentem, non autem importat nullitatem instrumenti.*

- 21 *Post positio instrumenti protocollo, que patuit prævenire ex obliuione, & negligencia notarii non minuit illius fidem, nec est indicium falsitatis.*
- 22 *Quo merces debita notarii pro rogatu non repatriatur adnotata, in libro receptorum, nihil conductit ad arguendam falsitatem instrumenti.*
- 23 *Legalitas notarii validè conferit ad elidendum suspicionem falsitatis.*

DECISIO XXXIX.

1 *F*retus statutarii Urbis functione irritante fib. c. 152. lib. 1. omnes contractus absque consensu patris per filios familiæ initos, fatigabat hodie Antonius Franciscus Rosinus ostendere nullitatem cambii per ipsum favore Antonii Mortettini in Urbe contracti, postræque cessit ad commodum Salvatoris Manganello, argue hoc modo executionem mandari pro illius sorte, & fructibus ad Aud. Cam. relaxari evadere; sed recogniti per Patres inapplicabilitate ad thesaurum ejusmodi statuti, tum ex ipsius littera, tum etiam ex circumstantiis in facto concurrentibus, responsum fuit mandatum Aud. Cam. effe exequendum.

E hinc nullatenus ad intentum relevare vita sunt nonnullae auctoritates per Antonium Franciscum adductæ; nam Fenzon, ad d. statutum expeditus inquit, statuentes no. lxxviii advenias, seu forentes comprehendere, *n. in dicto cap. 152. sub n. 10.* & quamvis sequenti n. 11. subiungat, quod aliqui forentes tenentur servare solemitates a statuto præscriptis in loco, ubi contractum ineat; id tamen denotare voluit quoad a las statuti ordinaciones, in quibus statuentes generaliter loquuntur fuerunt, non autem restricti ad cives, & incolas, ut patet ex illius lectura: Card. de Luca de alien. & contrac. prohib. dico. 37. sub n. 12. loquuntur in terminis Civis Romani, qui continuo in Urbe degebat; unum Fenzon, ad memor. fons. dict. c. 152. n. 10. & individualiter firmavit Rota coram Priolo dec. 161. n. 3. quam in his terminis novissime allegavit Modernus Alcidanus in eius observatione, ad dictum statutum annos, 45. articulo 1. numer. 20.

Nec refragatur, quod dictum statutum inhabilitat personas filiorum familiæ non simpliciter, & absolute, sed cum modificatione, nē felicit. adhibitus fuerit consensu patris, aut accepta pecunia in rem paternam versa extiterit, quod cum videatur respicere solemitatem actus, operetur exinde, quod statutum comprehendere valeat etiam forenses, ad Theoric. Bartol. in l. emol. populus n. 24. Cod. de famm. Trinit. et Fid. Catholic. quam sequuntur Soccin. consil. 97. colum. 1. vol. 1. Cancer. varian. resolut. lib. 1. c. 10. n. 21. Cardin. de Luce donar. dico. 38. n. 11. vers. Et licet latè Rot. dec. 103. a. 19. n. que ad fin. p. 2. divers. et in recent. p. 1. dec. 153. n. 15. Quoniam quidquid fit, avverè illius dispositio respiciat actus solemitatem, cum paternus consensu sit per statutum virilis, non ad integrandas personas filiorum familiæ, nec ad auctorandum eorum contractus, sed omni ob interess. & prædicto, quod tamen inclinaverit profersum comprehensione, ex quo alia inopportunitas fuisse facti ad circumstantias convolare, si sub illo filios familiæ exteriores non fuissent comprehensus; quia novum non est, quod Tribunal nostrum in causis decidendi, ubi prout hic occurrit plures insimul querentes, nolens aliquid firmare in illis, que iuri articulos respiciunt, unice sicut in aliis, que oriuntur ex nudo facto, quod tamquam totius semper ubi fieri posfit servandum esse monit. Card. de Luca de embry. dico. 2. n. 3. & adverte ipfa Rota in Veneta, seu Anconitana pecunaria 18. Iunii 1700. in principio, coram R.P.D. Ansaldo.

Iam vero patefacta ejusdem statuti inapplicabilitate ex ipsius littera, non minus clare emicat illius dispositio inadaptablem effe ex aliis facti circumstantiis, dicitus enim Antonius Franciscus in instrumento mandato procure facti in personam Antonii Olivieri ad contrahendum cambium, de quo agitur, medio iuramento protestatus est, *jam dicitur ei sui iuris.* & sicut vivere à Patre, publicè negotiari inter patrem familiæ, ac protal ab omnibus haberi, et reputari. In talibus autem circumstantiis locum amplius non habet statutaria dispositio, sed obligatio filios familiæ subfinetur, cum statuentes litteraliter exceperint illos, qui publicè negotiantur, & pro patribus familiæ habentur, ut notant Gratian. dico. p. 677. n. 2. et seqq. R.P.D. Zaul. ad statut. Feuent. dicta rubr. 69. n. 15. et seqq. Rota in rec. par. 8. dec. 104. n. 2. et dec. 111. n. 1. et seqq. & cor. Bichio dec. 568. n. 3. & cor. Emerix Jun. dec. 829. n. 2. et 3.

Et quamvis ad hunc effectum probatio, quod filius familiæ viveret seorsim à patre, publicè negotiaret, & habeatur pro patre familiæ iuxta communione opinionem, haud dicatur insufficiente iustificata ex sola assertione, quamvis iurata, eiudem filios familiæ, ex quo presumi posse ipsum eadem facilite, qua inductum fuit ad contrahendum, fuisse etiam inductum ad iurandum, sed ulterius requiratur, quod creditor, qui intuitu talis iurata assertio contractus, ex alia sufficiat, ex alia iusta causa inductus fuerit ad id credendum, iuxta textu in l. ibi quaque affirmatione creditisse se iusta ratione edocere potes, C. ad Senat. consil. Macedonian. Gomez varian. resolut. tom. 2. cap. 6. numer. 2. limit. 4. Mantic.

Mantissa, de sacra lib. 8. tit. 7. n. 20. Pafchal. de patr. potest. par. 1. cap. 6. num. 7. vers. nec creditur. Card. de Luca de alieno. & contr. probib. dicto dico. 37. num. 17. & seqq. R. P. D. Zaul. ad sentent. Fav. d. rubr. 69. n. 18. & seqq. Mancini. dec. 171. n. 1. & seqq. Rot. coram Beating. dec. 40. n. 2. & seqq. coram fa. mem. Alessandro VII. dec. 6. n. 6. cor. Dunoz. Jun. dec. 734. n. 3. cor. Em. rx. Iun. dec. 837. n. 4. & in rec. part. 8. dec. 104. n. 12.

Nihilominus in facto quanplura alia nec defunt, qua creditibilitatem hujusmodi in Morettino creditore aperte convincunt: etenim runc temporis Joan. Foschii Paper. Rosini debitorum scorum a filio vivebat, dum ad Ecclesiast. tamquam obliterat configuratur, summ. Manganiellus. 4. Rursus ipsem debitor plurius membris ante contractum cam-

biuum in aetate ad modum proverbe una cum uxore in urbe moram trahebat, ibique etiam contra dus cum simili iurata assertione inierat, d. sum. n. 5. & liberè, ac jure proprio administrabat effectus primogeniture suorum majorum, qui vigore sentientia R. P. D. meo Caprara, tunc A. C. obseruat ad ipsius libere spectabat, d. sum. n. 3. ex quibus omnium Morettinum habuisse juliana caufauit credendi iurata assertione Peutingerius. late firmata Rota coram Peutingerius dicta dec. 40. num. 4. & pluribus seqq. & coram Bicchio dec. 568. num. 4. & seqq. Ad hunc enim effectum omnes circumstantia simul jungenda sunt, que valeant iustam hanc creditibilitatem concludere, ut in his terminis advertit Card. de Luca de alieno. & contr. probib. dicto dico. 37. num. 17. vers. at enim pac.

Præterquam quod cum in omnem causam ex circumstantiis prædictis cellet ex parte creditoris suspicio, quod in fraudem statuti induxit filium ad taliter jurandum, atque e converso oritur præsumptio quod potius filius familias id dolose asceruit ad illum decipieendum, sit inde, quod Rosinus negquit se queri exceptione dispositionis statuarie, nisi proberet yxiisse ita cum Patre, & ut Patrem familias sub patri potestate, dictamque iuratum assertione non solo prædicto, sed deceptio creditoris, qui ipsius induxitur ad ita assertendum, emulsa ad Text. in l. 3. ibique glof. verb. per Testium, & Bart. num. 2. in 2. lett. C. si min. se major. dix. Cyr. cap. 387. num. 23. & seq. R. P. D. Zaul. dictar. n. 6. n. 27. Rot. d. dec. 104. num. 11. & dicta dec. 111. n. 15. & seq. par. 8. rec. & in Romana Societatis Officio 12. Maii 1682. f. Non obstat. cor. Roman. Urbi, s. qualibet instrumento, valet quidem operari, ut procedi possit aduersus Notarium non adimplente præscriptum in constitutione, non autem importat nullatenus instrumentum in prædictum Tertii, ad firmata per Rotam cor. Priolo dec. 403. n. 10. & in recent. par. 4. dec. 157. n. 3. & per. 19. dec. 411. n. 9. & seqq. Quod vero alligatum fuerit in fine protholci, quando illud alligari debebat iuxta ordinem temporis nec in aliquo illius fidem diminuit, cum poruerit ex obliuione, aut negligencia Notarii non prius protholciari, Rot. cor. Buratt. dec. 10. n. 7. Ubaldo, dec. 14. num. 21. cor. Bicchio dec. 243. num. 7. & in rec. part. 19. dec. 16. num. 4. & dec. 202. Quodque subtiliter potius pretio illius rogitus non fuerit adnotata in Libro receptorum veritati, ac legalitate instrumenti vel detractione, cum dicta adnotatio non sit illius substantia, sed fia dumatata pro interesse bursali notariorum, Farin. in praxi q. 156. n. 82. Posth. ref. 47. n. 37. Rot. cor. Buratto d. dec. 104. n. 11. urgente præsternit contra hec omnia legalitate, a fide Notarii in urbe nota, quæ valde conferat ad elidendum falsitas si suspicione, ut in Afculanæ beneficii 5. Martii 1700. f. verum domini. cor. R. P. D. meo Muto.

dec. 111. n. 6. & seq. par. 8. recent. 22. Absque eo quod probat ipso exclusiva istius creditibilitatis esse, valet ex eo, quod Rosinus in dicto mandato Procurat renunciaverit, 1. & 2. f. & C. quod cum ea, aliisque legibus, & Statutis quomodolibet ad favorem filiorum familias introductis, procul alias firmavit Rota post Zacch. de obig. Cam. assis. 184. num. 7. & seq. & cor. san. mem. Alessandro VII. dec. 16. n. 9. & seqq. Quoniam renunciatio hujusmodi legitur

Et ita utraque, &c.

MANTISSA DECISIONUM SACRAE ROTÆ ROMANÆ, ad Librum Octavum THEATRI VERITATIS & JUSTITIÆ, CARDINALIS DE LUCA, Qui est DE CREDITO ET DEBITO. De Creditor & Debitor.

ARGUMENTA DECISIONUM DE CREDITO ET DEBITO. De Creditor & Debitor.

DÉCISIO I. *Alienationis.*

In pari causa meliore esse possidentis conditionem, probat Cardin. de Luca in dico. 1. de credit. quo autem causa hac regula limitetur, plene ex decisione habetur.

DÉCISIO II. *Romanæ Census.*

Exhortat hęc decisio tractata per Card. de Luca in dico. 32. de credit. & tradit. quod iura census revivificant tam respectu debitoris, quam fidejussionis per avocationem pecuniarum sub vinculo receptarum, quodque eadem iurum revivificantur per evictionem bonorum in solutum datorum, quentes pacum fuit, quod eveniente evictione agi valeat ex primo contractu; fed si iura simpliciter præservare fuerint, revivificant non admittuntur.

DÉCISIO III. *Romanæ Pecuniarum.*

Decisio III. Romanæ Pecuniarum. Jus offerendi creditori posteriori concedi aduersus anteriores, qui adjudicationem obtinuit rei communis debitoris, affirmat Card. de Luca de credit. dico. 32. cuius dictum in hac decisione ampliatur etiam ubi posterior seiverit, quod reprobatur adjudicatio, & adhuc comparet omiserit.

DÉCISIO XIV. *Eugubina Pecunaria.*

Debitor favor posterioris dedic fidejussionem, qui ad se exundum à modis debitum depositus; queritur, an creditores principalis debitoris, qui sunt anteriores, preferantur, & quo causa ex contractu defuncti remanent hypothec obnoxia bona hereditis, in ornatum dico. 36. & 37. Card. de Luc. de credit.

DÉCISIO XV. *Romanæ fructuum Census.*

Approbatur prædicta decisio firmata per Card. de Luc. in dico. 40. de credit. quod debitor valeat in creditorum præjudicio omittit, iuris audeundi hereditatem sibi de latam, & ulteriori firmat, quod fidejussionis qui accessit promissione solvendis fructus census, non tenetur ad damna & interesse ob evictionem fundi censit.

DÉCISIO XVI. *Camerinæ Census.*

Deciduntur que discussa fuerint in dico. 45. Card. de Luc. sub tit. de credit. an felicitate accollans valeat dimittere creditores anteriores, & omittere extinctionem debitorum posteriorum licet accollatorum.

DÉCISIO XVII. *Romanæ Pecuniarum.*

In toto paginis debitor præferatur debito exsolvere cum pacto, quod in casu more unice vice deberet integrum exsorbire debitum; morosus fuit in solitione, id est deciditur factum fuisse locum stipulationis rejecta quicquid deputationis more, que in hisce materiis voluntarie dictionis sub conditione concessæ non admittitur, precipue ob clausum refolutum in cōprobationem dico. 56. Card. de Luc. de credit.

DÉCISIO XVIII. *Romanæ Subappaltus Theatri.*

An contractus innominatus per pectorum inobseruantiam refolvarit, seu potius competit tantum actio pro imple-